

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

07 Eylül 2020

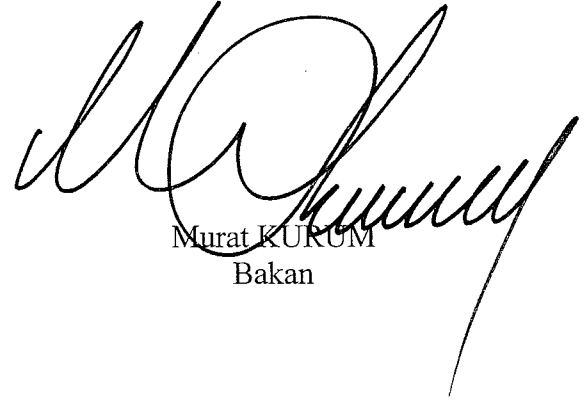
Sayı :30824082-610 187433
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

.../.../2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekilllerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

- Liste (7 Adet- 9 Sayfa)
- Cevap Yazısı (80 Adet, 166 Sayfa)

G.K.

7/11635
7/19450
7/25261
7/26104
7/26973
7/30575
7/30582
7/30940-30942
7/31037
7/31039
7/31187-7/31186
7/31188
7/31324-7/31326
7/31440

7/31501
7/31619-7/31621
7/31623
7/31715-7/31720
7/31727-7/31727
7/31831
7/31833-7/31835
7/31838-7/31840
7/32057-7/32060
7/32062-7/32071
7/32205-7/32208
7/32211-7/32212
7/32214-
7/32216-7/32219
7/32330-7/32333
7/32486-7/32487
7/32489
7/32568
7/32570-7/32572

7/31621

**AYDIN MİLLETVEKİLİ
SAYIN SÜLEYMAN BÜLBÜL'ÜN
TBMM 7/31621 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLARI**

SORULAR

Aydın İli Efeler İlçesi Yılmazköy Mahallesi Dikilitaş Mevkiinde tarım alanlarına ve yerleşim yerlerine oldukça yakın bir konumda faaliyet gösteren MB Holdinge ait jeotermal tesis için sondaj kazısı yapılırken patlama meydana gelmiş, patlamanın etkisiyle yaklaşık 200 derece sıcaklığındaki su, basıncın da etkisiyle metrelerce yükselmiş ve çevreye saçılmıştır.

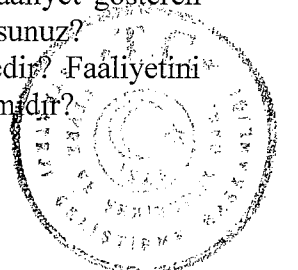
Firma yetkilisi tarafından yapılan açıklamada ise “Bu olağan bir durum. Bu tip kazalar olabilir. İnşallah burada büyük bir hasar meydana gelmeden olayı kapatabilirler” gibi çevre ve insan sağlığına olumsuz birçok etkisi bulunan jeotermal suların çevreye saçılmasını olağan bir durum gibi göstermeye çalışılmıştır.

Jeotermal suyunun içerisinde bulunması muhtemel bakır, çinko, arsenik, civa, krom, mangan, kobalt, nikel, demir, kurşun gibi çevreye ve insan sağlığına zararlı maddeler doğaya karışmıştır. Bölgede bulunan yerleşim yeri ve tarım alanlarının da içinden geçen jeotermal su ise oldukça uzun bir süre durdurulamamış, uzun yıllar boyu etkisi görülecek bir çevre katliamı gerçekleşmiştir.

JES’lerle ilgili denetimlerin ne sıklıkla yapıldığına dair daha önce vermiş olduğum soru önergelerine “aylık ya da üç aylık periyodlar” şeklinde yanıt verilmiş ise de yaşanan bu patlama her firmanın bu periyodlarla denetime tabi olmadığını açıkça göstermiştir. JES’lerin insan sağlığına ve çevreye olan olumsuz etkileri herkes tarafından bilinirken hükümetin JES’leri adeta teşvik etmesi, ruhsat sahibi firmaları gerekli ölçüde denetlememesi, firmaların yönetmelik dışı uygulamalarına gerekli yaptırımları uygulamaması bu faciaların önünü açmıştır. Mevcut olayda firma yetkilileri kadar siyasi iktidar da sorumludur.

Bu bağlamda;

- 1) Patlamanın meydana geldiği jeotermal tesisinin ruhsatı hangi tarihte ve hangi şirket ismine verilmiştir? Yaşanan bu olaydan sonra şirketin ruhsatı iptal edilecek midir?
- 2) Santralde kullanılan su kaç metre derinden çıkarılmaktadır? Çıkarılan suların reenjeksiyonu kaç metre derine yapılmaktadır?
- 3) Jeotermal tesisin denetimi en son ne zaman yapılmıştır? Denetim raporunun sonucu ne olmuştur?
- 4) Santralin faaliyetleri yürütülebilmesi için gerekli olan ÇED raporu var mıdır? Daha önce almış olduğu ÇED raporu iptal edilmiş midir?
- 5) Patlamanın çevreye verdiği zararlar ilgili inceleme yapılacak mıdır?
- 6) Santralin yakınlarında yerleşim yeri bulunmakta ve patlama sonucu havaya karışan buharda bulunan karbondioksit, metan gazı, hidrojen sülfür gibi zararlı maddeler nedeniyle burada yaşayan vatandaşların sağlık problemleri yaşayabileceği belirtilmektedir. Ayrıca santralden akan suyun içme suyu ve sulama suyuna karışacağı endişesi de vardır. Bu konuda nasıl bir önlem almayı düşünüyorsunuz?
- 7) Meydana gelen bu patlamanın sonuçlarını da göz önüne alarak Aydın’da faaliyet gösteren diğer JES’leri daha fazla çevre katliamına yol açmadan kapatmayı düşünüyor musunuz?
- 8) Tesisin sahibi olan holding başka hangi iş alanlarında faaliyet göstermektedir? Faaliyetini sürdürdüğü tesis ve işletmelerde iş güvenliğini tehlikeye sokan olaylar yaşanmış mıdır?

CEVAPLAR

Soru önergesine konu olan; jeotermal kuyuda sıkışan gazın basınçlı çıkışı şeklindeki iş kazası, sondaj çalışmaları Ocak 2016'da tamamlanmış olan AY-17 kuyusunun “Ken Kipaş Jeotermal Enerji Santrali (24 Mwe)” santraline bağlanması çalışmaları sırasında yaşanmıştır. Jeotermal kuyu “KÇS-Kahramanmaraş Çimento Beton San. ve Mad. İşl. A.Ş.”ne aittir. AY-17 kuyusundan basınçlı gaz ve buhar çıkışı olayı 01.05.2020 tarihinde olmuş, yaklaşık 5 saat sürmüş ve sonunda firma tarafından kontrol altına alınmıştır. Aydın Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüzün iş güvenliği ve “iş güvenliğini tehlikeye sokan olaylar” için denetim ve inceleme yapma görevi bulunmamaktadır. İş güvenliği ve “iş güvenliğini tehlikeye sokan olaylar” için 6331 sayılı “İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun” kapsamında denetim yapılmakta ve bu kapsamdaki denetimler tesis içinden iş güvenliği uzmanları ve tesis dışından ise Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yapılmaktadır.

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerimiz tarafından Çevre Kanunu ve bu kanuna dayalı yönetmelikler kapsamında denetim, inceleme ve ihlal tespiti halinde yaptırım uygulanmaktadır.

1) Ruhsat konusunda görevli ve yetkili idare Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı (YİKOB)'dır. Ken Kipaş Elektrik Üretim A.Ş. adına AY-17 kuyusu için YİKOB tarafından düzenlenmiş olan 27.03.2017 tarihli ruhsat mevcuttur.

2) AY-17 kuyusundan çıkarılan su 2685 metre'den çıkarılmaktadır. AY-17 kuyusu ve diğer kuyulardan çıkan su ile santralde enerji üretiminde kullanıldıktan sonra yaklaşık 2000-2500 metre derinliğindeki reenjeksiyon kuyularından rezervuara geri basılmaktadır.

3) Jeotermal kuyu için son denetim 01.05.2020 tarihinde yapılmıştır. Aydın Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüzce iş güvenliği ve “iş güvenliğini tehlikeye sokan olaylar” için 6331 sayılı “İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu” kapsamında denetim ve inceleme yapılmamaktadır. Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüz tarafından Çevre Kanunu ve bu kanuna dayalı yönetmelikler kapsamında denetim, inceleme yapılarak ihlal tespit edilmesi halinde yaptırım uygulanmaktadır.

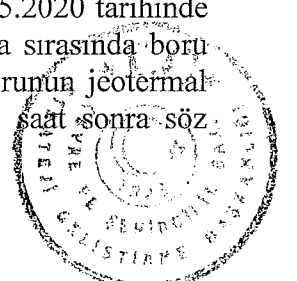
4) Santralin faaliyetlerinin yürütülebilmesi için gerekli olan ÇED raporu var mıdır? Daha önce almış olduğu ÇED raporu iptal edilmiş midir?

Söz konusu kuyu bağlantılı Ken Kipaş Jeotermal Enerji Santrali (24 Mwe) için Aydın Valiliğince (Aydın Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü) verilen 24.07.2014 tarihli ve 98914016.220-02.E.2014300 Karar Numaralı ÇED Belgesi mevcuttur. Bu proje gerçekleşmiş ve santral faaliyettedir. ÇED Raporu için bir iptal kararı mevcut değildir.

Bakanlığımızca verilen 05/11/2015 tarih ve 4021 sayılı ÇED Olumlu Kararının Mahkeme Kararı ile iptal edildiği proje ise “Ken-2 Jeotermal Enerji Santrali (24 MWe)” projesi olup; bu proje gerçekleşmemiştir.

5) Aydın Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüzce, söz konusu jeotermal kuyunun çevresinde yapılan incelemede; itfaiye araçlarından sıkılan su ile soğutma yapılarak olaya müdahale edilebildiği, etrafında bulunan arazilere jeotermal akışkanın taşmadığı, atmosfere buhar ve gaz çıkışının olduğu, olay anında can kaybı ve yaralanmanın olmadığı tespit edilmiştir.

6) Aydın İli Efeler İlçesi Yılmazköy Mahallesi Mevkii J-700 ruhsat numaralı saha içerisinde 0 ada 49 parselde bulunan ve uzun süredir aktif olmayan AY-17 kuyusunda 01.05.2020 tarihinde yapılan çalışmalar sırasında ani buhar ve gaz çıkışı olmuştur. Kuyuya çalışma sırasında boru indirildiğinden kuyuya ait vana kapatılamamış, olay yerine vinç getirilerek borunun jeotermal kuyudan çıkarılması ile vana kapatılarak buhar çıkışı kesilmiştir. Yaklaşık 5 saat sonra söz konusu gaz ve buhar çıkışı firma tarafından kontrol altına alınmıştır.

Jeotermal gazın bünyesinde yaklaşık % 99 oranında CO2 mevcuttur. CO2 gazı, havanın doğal bileşiminde mevcut olup çevre mevzuatına göre bir kirletici değildir. Aydın İlimizdeki tüm jeotermal santrallerin çevresinde Jeotermal gaz içeriğinde bulunan diğer gazların (H2S, NH3, SO2, NO2) parametreleri itibariyle hava alıcı ortamından örneklemeler yapılmakta ve Bakanlığımızca akredite edilmiş firmalar tarafından analiz edilmektedir. Son olarak Ken Kipaş'dan kaynaklanan emisyonları temsil edecek şekilde Efeler İlçesi Yılmazköy-Kocagür Mahallesi'nde seçilen noktalarda H2S parametresi itibariyle yapılan analiz sonucu 0,30 $^{\wedge}$ g/m³'in altında olduğu görülmüştür. Aydın Valiliğimize (Aydın Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü) sunulan raporların incelenmesi neticesinde ölçümler sonucunda elde edilen ölçüm değerlerinin mevzuatta belirtilen sınır değerleri aşmadığı görülmüştür.

AY-17 kuyusundaki iş kazasının olduğu 01.05.2020 tarihinde yüzey akışı ile akan jeotermal akışkan olmamıştır. Santralden Ken Kipaş Jeotermal Enerji Santrali (24 Mwe) anlaşılacak olursa söz konusu santral kapalı çevrim binary cycle yöntemiyle çalışmaktadır. Santraldeki Jeotermal akışkan yüzey akışına geçmemektedir.

Öte yandan projeye dair proje tanıtım dosyasında (PTD); kullanılan teknoloji ve malzemelerden kaynaklanabilecek kaza riski değerlendirilmiş, PTD'ında Acil Müdahale Planı ile İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamında taahhütler yer almıştır. Aydın İlimizde bulunan tüm jeotermal firmalardan benzer olayların yaşanmaması için açılmış, açılacak kuyularda, bağlantı çalışmalarında gerekli tedbir ve önlemlerin alınması ve alınacak tedbirlerin acil durum planlarına eklenerek Aydın Valiliğimize sunulması istenmiştir.

7) Jeotermal Kaynaklar Ve Doğal Mineralli Sular Kanunu'nun ruhsat vermeye yetkili idaresi "büyükşehir belediyesi bulunan illerde valilik yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları"dır. Santral ve kuyuların ruhsatlandırılmasına ve ruhsat iptaline dair işlemler anılan kanun kapsamında Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığının görev alanında kalmaktadır. Ayrıca, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının internet sitesinde (http://www.yegm.gov.tr/yenilenebilir/jeotermal_yol_haritasi.aspx) Jeotermal projelere ait iş akım şeması gösterilmiş ve görevli idareler belirtilmiştir.

8) Önergeye konu iş kazasının yaşandığı tesisin sahibi olan firma, Aydın İli sınırları içinde Söke OSB içinde bulunan işletmeye geçmemiş inşaat faaliyeti süren Kağıt ve Enerji üretim tesisinin de sahibidir. Söz konusu tesiste Aydın Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüze de intikal eden, iş güvenliğini tehlikeye sokan ve çevresel sonuçları da olan bir olay olmamıştır.

